

4. november ble nyrestaurerte Co 311 fraktet bort fra museet og parkert sammen med resten av karettoget. Trekkraften var Jernbaneverkets Skd 224.220. Foto: Thor Bjerke, NJM (alle i virksomhetsrapporten, om ikke annet er oppgitt)

Jernbaneverket Norsk Jernbanemuseum

Virksomhetsrapport år 2011

1. Museets styre og personale i 2011

1.1 Styrets sammensetning

Svein Horrisland *etatsdirektør for kommunikasjon i Jernbaneverket*

Wenche Ombudstvedt, *administrasjonsdirektør Jernbaneverket (møte 1 og 2)*

Steinar Norli, *direktør, sekretariat NSB AS*

Magne Gunnar Høgsveen, *Norsk Jernbaneforbund*

Olaf Bjercknes, *Jernbanemuseets venner*

Ole Richenberg, *Museumsbanerådet*

Fra Norsk Jernbanemuseum:

Andreas Dreyer, *museumsdirektør*

Thor-Kristian Sanaker, *administrasjonsleder*

1.2 Styremøter

Styret har hatt fire møter i 2011, inkludert en ekskursjon til det nederlandske jernbanemuseet i Utrecht.

1.3 Ansatte

Mona Andersen, *kontorfullmektig*

Ole Gunnar Bakken, *TU-ansvarlig*

Thor Bjerke, *rådgiver, foto, gjenstander*

Rune Bjørnbakken, *vaktmester*

Øystein Bøe, *museumssnekker*

John Dahl, *museumssnekker*

Vidar Dalsveen, *museumssnekker*

Andreas Dreyer, *museumsdirektør*

Jacobus Johannes Eling *TU-rådgiver*

Nils Petter Engelstad, *formann*
Anny Haugen, *seniorkonsulent, økonomi*
Svein Krogrud, *rådgiver*
Mette Larsen, *rådgiver arrangement/marked*
Wenche Sandvik, *kontorfullmektig*
Tore Mikkelsen, *fagarbeider metall*
Thor-Kristian Sanaker, *administrasjonsleder*
Anne Marit Skattum, *bibliotekleder*
Roar Stenersen, *overingeniør*
Anne Katrine Zachariassen, *sekretær*
Björg Eva Aasen, *rådgiver, formidling*

I tillegg har museet hatt 16 sesongansatte i 2011. Det dreier seg i hovedsak om resepsjonspersonale, avløsere i museumsbutikken, guider og togpersonale.

2. Samlingene

2.1 Overgang til registreringsystemet "Primus"

I juli 2011 ble Primus tatt i bruk for foto- og gjenstandssamlingen. Konverteringen av den gamle basen krevde en del ressurser da Primus er annerledes oppbygd, men gikk uten spesielle problemer. Dette forteller at det MikroMarc baserte databasesystemet, som ble utviklet av museets hovedbibliotekar, var et godt system og at det var fremsynt også med hensyn på eventuell senere konvertering. Museets foto- og gjenstandssamling nå kan ses på www.digitaltmuseum.no

2.2 Årets avleveringer

NJM mottok 70 avleveringer i 2011. Av større avleveringer i året nevnes:

- Skiftetraktor Skd 206.41 fra CargoNet.
- AEG-stillverk fra 1926 som har vært brukt på Marienborg og en del verktøy og utstyr fra JBV Bane Signal i Trondheim.
- Fotosamling fra Bombardier (Strømmens Værksted).
- En større fotosamling fra Kjell Bernsen, JBV Bergen.
- Fotosamling på ca. 140 bilder fra Nordlandsbanens

anlegg på 1950-tallet tatt av ingeniør Tom Degenaars og gitt til museet av hans sønn Martin A. Bijnevelt. Samlingen er digitalisert og lagt ut på Digitaltmuseum.

- En større og nyere fotosamling, både negativer og scanninger, fra Mario Walinowski, som har fotografert mye i Norge fra 1980-tallet og fremover.
- Smalfilmen "Rundtur i Østfold 1952", opptatt av Gunnar Even Fjeld og gitt til museet av hans sønn Per Fjeld. Den handler om en reise med UHB og dampbåten "Turisten". Filmen er planlagt digitalisert i 2012.
- Møbler og annet utstyr til Smalåsen fra Joralv Larsen, Namsskogan.
- Telefonjern og -tråd fra JBV på Røros.

2.3 Gjenstandssamlingen

Museet har en del år leid magasinplass på en gård i Furnes for langtidslagring av en del større gjenstander. I 2010 ble det inngått en avtale om å leie mer plass i et bygg nærmere museet. Avtalen i Furnes er sagt opp og mange, delvis svært tunge gjenstander ble flyttet i løpet av høsten. Flyttingen ble gjennomført uten spesielle problemer, men krevde en periode store ressurser.

2.4 Fotosamlingen

Jernbaneverket har en større videosamling fra 1970- og 80-tallet, som det er viktig å få lagt over til et mer moderne medium før den blir ødelagt. Dag Lutro er engasjert til dette. Ca 1/3 av materialet ble gjennomgått i 2011. Arbeidet vil fortsette når det blir tilgjengelige budsjettmidler.

2.5 Tegningssamlingen

Det er i 2011 skannet ca. 1600 eldre tegninger. Dette er i hovedsak de eldste vogntegningene og 500 av de eldste hovedtegningene i NSBs serie fra 1883. Museet har en del forespørsler etter tegninger, i hovedsak i forbindelse med restaurering av materiell og fra modellbyggere.

Det skal settes opp en telefonkurs på museet. Porselensisolatorer hentet vi hos JBV på Røros. Det er Svein Krogrud som er i ferd med å skru av isolatorer.

Pensjonert baneformann Joralv Larsen på Smalåsen har skaffet museet mye av inventaret til Smalåsen. Her står Joralv ved siden av museets bil, da vi hentet sakene.

Gjenstandssamlingen (antatt størrelse 12000)	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Sum registrerte gjenstander (kortkatalog + databaser)	8052	7927	7706	7546	7355	6974
Registrert i Primus	6896	6465	6193	6006	5819	5258
Årets registrering i Primus	431	272	187	187	561	831
Gjenstander Stiftinga Rallarmuseet						
Registrert i Primus	296	272	263	246	203	173
Årets registrering i Primus	24	9	17	43	30	0

Fotosamling (antatt størrelse 50 000)	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Registrerte fotos i Primus database	23875	22472	20717	19343	17153	15777	14359
Årets registrering i Primus	1403	1754	1374	2190	1376	1418	1232
Henveler	105	110	130	92	85	98	99
Fotoekspedisjoner	72	83	101	67	60	69	81

Bibliotek (antatt størrelse 10 000)	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Registrerte bind i bibliotekets database	6800	6670	6601	6291	6208	5690	4816
Artikler	255	248	246	245	245	131	
Tidsskrifter (løpende abonnement)	70	70	70	71	71	71	66
Registrert i Mikromarc i året	130	69	310	75	518	874	195
Henveler	417	304	438	393	390	353	329
Henveler e-post	356						
Oppslag i kilder	1050						
Utlån (bøker, videoer, fotostatkopier etc.)	351	217	301	256	280	207	231
Besøkende til biblioteket	316	276	424	424	378	505	431

Museet har dårlige lagringsforhold for slikt materiale. Det er mye uregistrert og oppbevaring i fjernarkiv gjør det tidkrevende å behandle forespørsler. Samtidig som materialet sikres, gjør skanningen det raskere å utføre henvendelser.

2.6 Rullende materiell

Pr. 31.12.2011 hadde museet følgende antall enheter rullende materiell:

Antall eide enheter	170
Deponi fra andre	1
Deponi til andre	63
Utstilt NJM	28
Lagret innendørs	38
Lagret utendørs	41

Som det fremgår av tabellen, er en god del av det rullende

lende materiellet utilfredsstillende lagret. Museet arbeider med å få reist en enkel hall med omkr. 500 meter spor.

Følgende arbeider er gjort på driftsmateriellet:

Di3 602 og 616. Begge lokomotivene ble kjørt til Mantena i Trondheim 9. mars 2011 for diagnose og service/ reparasjon. Di3 602 ble rensert for "dieseldyr" i brennstoffsystemet. Større arbeider ble utført i hovedmotoren på Di3 616.

Tertittbanen. Etter utprøving av flere brikett- og pellets-typer høsten 2010, ble det innkjøpt 22 paller vedbriketter fra AlfaBio Group. Lokomotiv nr. 2 "Urskog" har kjørt hele sesongen 2011 med denne fyringsformen, med ubetinget suksess. Det har gått med 11,5 tonn.

Vogn BCo 4 i Tertittoget er tatt inn til restaurering og reparasjon. Rivningen av vognen avslørte store mugg- og

Di 3.616, 3.602 og NSBs 3.642 på Marienborg 25. august, før museets lok returnerte til Hamar. Siden da har 616 kun kjørt et par lette materielltransporter. Roar Stenersen

råteskader. Vognen settes i drift igjen i 2013.

Karettoget. Vogn Co 311 (Skabo 1883) ble ferdig etter fem års restaurering. Arbeidet i 2011 har bestått av takteking, innredning og overflatebehandling.

Lokomotiv nr. 17 ble vasket ut, oppfyrt, uttørket og langtidshensatt 9. desember 2011.

2.7 Museumsparken

Smalåsen ekspedisjonshus (1940) fra Namsskogan kommune på Nordlandsbanen og uthuset fra Bjørnstad ble offisielt åpnet 3. september av Bjørn S. Hansen, sønn av stasjonsmesteren på Smalåsen. Jernbanedirektør Elisabeth Enger og ordføreren i Hamar, Einar Busterud, var tilstede.

Flytting av gjenstander fra magasinet i Furnes. Stillverket fra Ljan er plassert på lastebilen, men en stor laskeboremskin befinner seg på trucken, som manøvreres av Nils Petter Engestad. Museets "faste" transportør Bjørnar Korsgård til høyre.

2.8 Biblioteket

Museets bibliotek hadde redusert bemanning i 2011. Som følge av det ble åpningstiden redusert med fem timer i uken.

UIC Documentation Group hadde møte i Oslo i juni. Her presenterte hovedbibliotekar Anne Marit Skattum museets bibliotek i et eget foredrag.

Se tabell på foregående side.

3. Utadrettet virksomhet

3.1 Arrangementer

Det ble gjennomført 17 arrangementer i 2011. Tre arrangementer med Karétoget ble avlyst, på grunn av en internt bestemt kjørestopp av damplokomotiv. Til tross for dette ble "En transporthistorisk reise" gjennomført i samarbeid med Skibladder, men med besøk på museet som alternativ til Karétoget.

Paul Thestrup åpner her Märklin-utstillingen. Han eier også det aller meste som var utstilt. Mette Larsen

Festivalen *Stoppsted Verden* hadde omtrent samme besøk som i fjor med nedgang på 1,8%.

Den store arrangementshelgen i 2011 var "Jernbanemuseets dag" 3.–4. september. Denne helgen var det modelljernbanemesse med 17 utstillere. Lørdag 3. ble Smalåsen stasjon åpnet av Bjørn S. Hansen som fortalte historier fra livet på stasjonen og hvordan den har utviklet seg.

12. november ble museet andre "Jernbanehistorisk møte" arrangert med 23 deltakere fra Norge og Sverige.

Årets fem foredrag var:

- Hans Gulli: Norges første togulykke
- Mari Hvattum: 'Panorama i tid og rom - jernbanearkitektur og nasjonaluttrykk, 1854-1882
- Knut Kittelsen: Bygging av en modell av Rena stasjon i smalsportiden
- Dagfinn Lunner: Krøderbanens telefonkurs og de utfordringer den fører med seg
- Bjørn Næss: El 8

I forbindelse med Leke- og byggehelgen 11. desem-

Stort besøk og mange utstillere preget Jernbanemuseets dag.

ber, ble juleforestillingen "Askeladdens jul" vist med gode tilbakemeldinger fra publikum.

3.2 Utstillinger

Sesongutstillingen i 2012 het "Märklin" og besto for det meste av innlånte gjenstander fra Danmarks Jernbanemuseum. Utstillingen viste leketøy fra den eldste tiden til leketøyprodusenten "Märklin".

I tillegg har det vært en fotoutstilling med bilder tatt av museets Roar Stenersen fra en togtur i Malaysia.

Basisutstillingen på museet "På sporet av reisen" ble høsten 2011 forsynt med nye tekstplater med mindre refleks enn de gamle. Platene inneholder nå også re-symé på engelsk og tysk.

Museets snekkerverksted satte i gang med bygging av en togsimulator for bruk i utstillingen. Den tas i bruk i 2012.

Rallarmuseets utstilling er supplert med en informasjonsskjerm der turishistorien og mange av fotografiene fra Bergensbanens historie kan sees kommentert

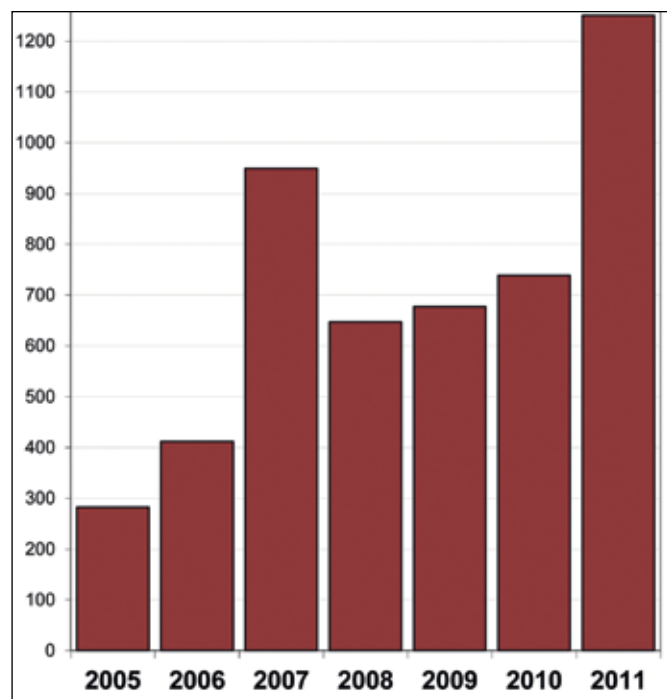
på tre språk.

Planen om en fjellhage ved museet er koplet sammen med arbeidet med en forvaltningsplan for Rallarvegen.

Ved hjelp av praktikant Maren Bråten fra Hamar katedralskole har museet lagt ut sju digitale historier på nettsiden "Digitalt fortalt" med lenke fra museets hjemmeside.

3.3 Markedsføring

- Museets brosjyre ble trykket i ett opplag på 15.000. Den ble hovedsakelig distribuert i Østlandsområdet, inkludert turistinformasjonene i Oslo og på Svinesund.
- Museet har deltatt på Hedmark Reiselivs stand på Reiseliv 2011 på Lillestrøm, denne gangen med minitoget Knertitten.
- Museet har hatt flere annonsekampanjer i aviser,

Utviklingen av besøk på Leke- og byggehelger 2005-2011

blader og magasiner i inn- og utland, inkludert Innovasjon Norges kataloger.

- Museet har meldt seg på det nye interregprosjekt, som er et samarbeid mellom Hedmark og Värmland i Sverige, "Export 4 Seasons". Målet er å skaffe flere svenske, danske, nederlandske og tyske gjester til regionen.
- Museets arrangementer har vært kunngjort ved annonsering, redaksjonell omtale i lokalavisene, plakater/oppslag og internett (nettside, facebook, kulturkalendre, mm).
- Museet har deltatt i flere markedsføringsprosjekter gjennom Hedmark Reiseliv og Hamar-regionen Reiseliv.

11. januar åpnet et noe annerledes profileringstiltak. Ved Hamar Vandrersentrum har Vikingskipet har NJM pusset opp og innredet en familieleilighet som heter "Norsk Jernbanemuseum". Via denne har vi mulighet til å reklamere for aktivitetene ved museet. Avtalen med vandrersentrum er fem-årig.

3.4 Publikumsbesøk

Norsk Jernbanemuseum er sterkt engasjert både i Stiftinga Rallarmuseet Finse og Norsk Museumstog (NMT). NJM har ansvaret for utstillingen på Finse og Rallarmuseet får et årlig driftstilskudd fra Jernbaneverket. Museet er trafikkutøver av NMT.

Besøktallet på museet har sunket 3,3 % i forhold til i 2011. Noe av dette skyldes antakelig stans i togtrafikken i 2011.

"Leke- og byggehelgene" har hatt en økning på 69 %. Tilbudet med gratis lørdag i vinterhalvåret har hatt en økning på 43,4 %, mens antall skolegrupper har en nedgang på 18,9 %, og antall elever en nedgang på 35,5 % (574 personer).

Delt opp i grupper fordeler besøket seg slik:

- 34,2 % av de besøkende var på festivalen Stoppedet Verden (2010: 33,7 %)
- 13,8 % deltok på andre arrangementer (2010: 10,3 %)

Smalåsen stasjon skal tilkobles en ny telefonkurs. Arne Røkke påtok seg arbeidet med å legge inn telefon i Smalåsen. Blykabel fikk vi etter mye leting fra JBV DVT på Grorud, mens Arne klarte å spore opp et ledig kabelhode på Rørosbanen. Her fikk vi en demonstrasjon av et håndverk som sjelden utøves i dag. Over til venstre fjerner Arne armering på blykabelen før kabelhodet monteres. Nedenfor loddes de mange ledningene på plass, før kabelhodet til slutt fylles med flytende parafinvoks.

Besøkstall	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
Hamar	23235	24024	20554	18840	17497	14848	15567	17260	15316
Finse	4056*	#	4300						
NMT*	0	#	7549						

* Eksklusiv besøket på Fagernut vokterbolig. # Pålitelige tall mangler.

- 4,5 % var skolebesøk (2010: 6,7 %), og
- 47,5 % var andre besøkende på museet (2010: 49,5%).

Fra USA, Storbritannia, Danmark, Tyskland og Nederland har det vært økning av besøkende, mens det var nedgang fra Norge, Sverige og andre nasjonaliteter.

3.5 Internett-sider

Besøksstatistikk

2011	2008	2007	2006	2005	2004	2003
29938	40120	44240	35656	27960	19724	7821

Pga. endret måleparameter fra 2011 av, kan sammenligning med tidligere år være unøyaktig.

4. Drift av museumsanlegget

Det nybygde sprinkleranlegget i museets vognremisser ble satt i drift våren 2011.

Det er startet oppussingsarbeid av kontorene i museets gamle hovedbygg for å kunne ta dem i bruk til en utvidet TU-seksjon. Arbeidet ferdiggjøres i løpet av februar 2012.

5. Norsk Jernbanemuseum som trafikktøver

I februar besluttet Jernbaneverket internt å stoppe togtrafikken til museet og Norsk Museumstog. Det var ikke mulig å få rettet alle avvik i Statens Jernbanetilsyns revi-

sjonsrapport fra desember 2010 innen fristen. Trafikkstoppen opphørte i juni, men da var det vanskelig for de frivillige leverandørene å bemanne togene.

Revisjonen fra SJT viste at det er vanskelig å kjøre museumstog med et delvis felles styringssystem med Bane Maskinsentralen. Oppgavene er så forskjellige at hver må være eiere av sitt system. Derfor ble det besluttet at museet skal utarbeide nye styrende dokumenter for sin kjøring. Dette gjøres i forbindelse med søknad om fornyet sikkerhets sertifikat i 2012.

Det har ikke vært trafikk med Karéttoget i 2011, grunnet selvpålagt stopp til det er utarbeidet nye beskrivelser og undervisningsopplegg for lokomotivpersonalet. Trafikken blir tatt opp igjen i 2012.

6. Stiftinga Rallarmuseet Finse

Norsk Rallarmuseum på Finse har i mange år mottatt driftsstøtte fra Jernbaneverket. Norsk Jernbanemuseum er representert i Rallarmuseets styre. Norsk Jernbanemuseum er museumsfaglig støtte for Rallarmuseet, og gjenstandsmassen på Finse er katalogisert i Norsk Jernbanemuseums database og lagt ut på museets hjemmesider.

7. Norsk Jernbanemuseums årbok

Redaksjonen av museets årbok var ferdig 19. mai. I redaksjonen var Thor Bjerke (redaktør), Mette Larsen og Roar Stenersen. Boken er på 132 sider med artikler av 12 forfattere.

8. Måloppnåelse 2011

Hovedmålene i virksomhetsplanen 2011 gjenspeiler fire viktige arbeidsområder. Det har vært arbeidet jevnt mot alle, selv om ikke alle aktiviteter innen hvert mål var ferdige innen årsskiftet 2011-2012.

Konsolidering og utvikling av publikumstilbud:

Ny temporær utstilling	Gjennomført "Märklin"
Ansettelse av pedagog	Ikke gjennomført
Fullføre Smalåsen stasjon	Gjennomført
Prosjektering av vognhall	Delvis gjennomført, arbeidet fortsetter i 2012
Prosjektere ringmur for svingskive	Utsatt
Fornyte tekster i hovedutstilling	Utenom virksomhetsplan
Startet bygging av loksimulator	Utenom virksomhetsplan

Bedre samlingsforvaltning:

Prosjektere vognhall på Ilseng	Delvis gjennomført, arbeidet fortsetter i 2012
Innføre Primus katalogiseringsverktøy	Gjennomført
Leid nye magasiner, flyttet fra Ringsaker	Utenom virksomhetsplan

Sikker og profesjonell trafikkutøvelse:

Revidert organisering av samarbeid med eksterne leverandører til trafikkutøvelsen	Ikke fullført, arbeidet fortsetter i 2012
---	---

Effektivisering av driften:

Samarbeide med eksterne museer og nettverk	Museumsbanerådet Norsk Museumstog Nordiske jernbanemuseer
Styrking av trafikkutøvelsesvirksomheten med to årsverk	Gjennomføres i 2012

9. Ansattes verv

- Fedecrail, Roar Stenersen, representant for museet gjennom Museumsbanerådet
- Hedmark Reiseliv BA, Mette Larsen, styremedlem
- Museumsbanerådet, Andreas Dreyer, styrerepresentant
- Norsk Fjellsprengningsmuseum, Bjørg Eva Aasen, styrerepresentant
- Stiftinga Rallarmuseet Finse, Andreas Dreyer styrerepresentant

10. Internregnskap 2011

Inntekter 2011	<i>Regnskap 2011</i>	<i>Budsjett 2011</i>	<i>Regnskap 2010</i>
Billetter til samlingene	486.000	556.000	536.000
Souvenir	363.000	344.000	394.000
Diverse inntekter	82.000	165.000	149.000
Tilskudd fra Jernbaneverket	18.934.000	18.300.000	18.470.000
Sum inntekter og driftstilskudd fra JBV	19.865.000	19.375.000	19.549 000

Driftsutgifter 2011	<i>Regnskap 2011</i>	<i>Budsjett 2011</i>	<i>Regnskap 2010</i>
Personalkostnader	9.827.000	10.253.000	9.892.000
Div. driftsutgifter	4.422.000	4.146.000	3.998.000
Husleie	1.717.000	1.463.000	1.412.000
Innkjøp og vedlikehold bibliotek og fotoarkiv	602.000	753.000	251.000
Utstillings- og undervisningsmateriell	331.000	445.000	1.195.000
Innkjøp og vedlikehold bygninger	136.000	140.000	190.000
Restaurering drift og vedlikehold rullende materiell	297.000	270.000	158.000
Urskog	0	0	1.161.000
Tilskudd NJK/museumsbanene	1.120.000	1.120.000	870.000
Svingskive	0	100.000	0
Utstilling Rallarmuseet	230.000	105.000	307.000
Lok hall	12.000	300.000	0
Trafikkutøvervirksomheten	85.000	140.000	115.000
Sprinkelanlegg	1.086.000	140.000	0
Sum driftsutgifter	19.865.000	19.375.000	19.549.000
Inntekter eksklusiv driftstilskudd fra JBV	-931.000	-1.075.000	-1.079.000
Driftsresultat	18.934.000	18.300.000	18.470.000